

Progres și Cultură

REVISTĂ PEDAGOGICĂ — SOCIALĂ — LITERARĂ

CUPRINSUL :

Tribunul Vasile Pop — — —	Prof. Traian Popa
Mistica satului — — —	Const. Ștefănilu
Adevărata politică a culturii —	Gh. Aniței
O nouă metodă în predarea scris-cetitului — — —	Tenea Aștilean
Serisoare pentru Moș Crăciun —	Const. Ștefăniu
Liviu Rebreanu — — —	Prof. Aurel Popp
Impresii dintr'o excursie școlară	I. Comănescu

Cărți :

Gh. Brăescu : **Conașii** (roman) Gh. Aniței. — Ioan Petrovici : **Impresii din Italia** (Mihail Moldovanu). — Lucian Bologa : **Lectura tineretului** (Emilia Drișcu). — G. G. Antonescu : **Pedagogia contemporană**. (A. Șara).

Partea oficială.

Tribunul Vasile Pop.

Un martir al cauzei naționale.

În trecutul sbuciumat al neamului nostru, capitala de odinioară a secuimii este calvarul de suferință și de jertfe al celor mai destoinici și inflăcărați eroi naționali. Aproape fiecare colț de pământ este un altar sfânt, pe care s'au scurs lacrimile și sângele șirului nesfârșit de martiri, căzuți în vârtejul luptei pentru înfăptuirea idealului nostru național.

Revoluția din 1848 a fost proba de foc prin care au trebuit să treacă o mulțime de eroi ai neamului nostru. Ea ne-a dat o ceată întreagă de martiri, maltratați sau executați în orașul Tg.-Mureș. Din acești martiri face parte și feciorul popii din Nazna, tribunul *Vasile Pop*.

Însărcinat de adunarea din Blaj, ținută în luna Septembrie 1848, cu organizarea Românilor din apropierea orașului Tg.-Mureș, tribunul Vasile Pop, stăpânit de avântul tinereții, se pune cu o deosebită râvnă pe lucru.

Colindă pe Români de pe Valea Nirajului și de pe câmpie și-i îndeamnă să se înscrie sub steagul gărzii naționale. Pretutindeni este primit cu însuflețire de iubagii necăjiți ai satelor. Cuvântul său cald de apostol desmorțește sufletele îndurerate ale țăranilor români, le aprinde nădejdea unor zile mai bune și-i pregătește pentru lupta grea ce avea să se desfășoare în curând pe câmpiile Ardealului.

Propaganda inflăcărată bagă în groază pe cărmuitorii țării, cari își pun în gând să-l dețină și să-l închidă. Prinzând însă de veste, tânărul tribun se refugiază la prefectul de legiune Vasile Moldovanu din Chirileu și Ion Oros din Vidrasău și aici discută împreună măsurile ce trebuiesc luate pentru organizarea Românilor împotriva primejdiilor ce-i pândesc la fiecare pas.

Glasul datoriei îl îndeamnă apoi să se prezinte în

mijlocul țăranilor încredințați conducerii sale. Nimic nu-l putu ținu departe de ei. Nici rugăciunile preutesei din Chirileu, care auzise la Tg.-Mureș că este urmărit de garda ungurească, nici sfaturile prefectului Ion Oros, care-i pune în vedere să nu plece încă acasă, căci, potrivit proclamațiunii lui Bathány, poate fi deținut și spânzurat în curs de trei zile. El pleacă în tribunalul său, disprețuind moartea, cu vorbele: „*D'apoi dacă mă vor spânzura, știu că din mine se va începe revoluția*“.

Sosit acasă își continuă misiunea de organizator al iobagilor români, travestit fiind în haine țărănești. În seara zile de 10 Oct., o ceată de gardiști condusă de Iosif Ieney, se prezintă în Nasna să-l dețină. Pe drum întâlnește pe Vasile Pop, dar nu-l cunoaște. Un țăran ungur din comună îl trădează și astfel garda deține pe tribunul Vasile Pop și-l aduce ferecat în lanțuri în Tg.-Mureș. Aici este încarcerat într'o cameră la prefectura județului, de unde fusese eliberat cu câteva săptămâni mai înainte (advocatul Florian Micaș, library Cluj).

Abia este deținut înflăcăratul conducător și țăranii din comună încunoștiințează despre aceasta, încă în cursul nopții, pe prefectul Ion Oros, care trimite un ordin în toate comunele românești din apropiere, poruncind ca, din fiecare familie să se trimită câte un bărbat înarmat la Nirașteu pe ziua de 12 Octombrie. În urma acestui ordin, se adună la Niraștau 5000-6000 de țărani români, cari protestează „*în numele lui Dumnezeu, a omenirii civilizate, a națiunii române și-a libertății*“ împotriva deținerii tribunului Vasile Pop și somează autoritățile din Tg.-Mureș să-l pună pe picior liber, căci „*în caz contrar fiecare maghiar, unde va fi aflat, mort va fi*“. Acest protest icălit de toți știutorii de carte este expediat la Tg.-Mureș prin feciorul cantorului. Protestul însă n'are rezultatul dorit. Bietul tânăr, ce se avântase cu toată puterea în vârtejul luptelor naționale, deodată își vede avântul sfărmat și, ferecat în lanțuri, închis între cei patru pereți ai închisorii, își așteaptă osânda. Tribunalul de judecată, prezidat de Ion Szentiványi, con-

damnă la 12 Oct. pe Vasile Pop la moarte prin ștreang, pedeapsă ce urmează a se duce la îndeplinire încă în cursul acelei zile. Președintele tribunalului roagă consiliul orașului să-i pună la dispoziție o companie de gardiști pravăzută cu arme și muniții, care „azi 12. Octombrie ora 2, se va prezenta la prefectura județului, de unde va pleca convoiul execuției. Acești gardiști, întăriți cu honvezi și husari sunt necesari la păstrarea ordinii.”

La ora 2, gardiștii, honvezii și husarii, precum și o mare mulțime de popor, așteaptă la prefectura județului; la un semn dat se aude sunetul de chei cari deschid ușile închisorii și în zornet de lanțuri, apare în fața mulțimii un tânăr cu fața palidă. Apariția sa răscolește sufletul mulțimii; ungerii îl încarcă cu ocări, pe când Românii, stăpâniți de durere, plâng pe'nfundate.

Tânărul, ferecat în lanțuri, este așezat între gardiști și convoiul sgomotos se îndreaptă spre marginea orașului la locul execuției, unde așteptau sute de oameni din satele învecinate. În văzduh se înalță furcile fioroase ale morții, care își așteaptă prada; tânărul pășește spre ele cu pași tremurători, preotul ortodox îi întinde crucea, pe care o sărută cu toată căldura sufletului său și peste câteva clipe trupul său fraged spânzură între cer și pământ.

Martirul erou a pecetluit cu suferințele și moartea sa idealul național al neamului său. A fost înmormântat în satul său natal, Nasna, la 13 Oct. st. n. (30 Sept. st. v.), trecut fiind în matricula morților, volumul I, pagina 52: „Vasile Pop, cleric teolog din Nasna, în etatea de 21 de ani, necăsătorit, spânzurat de ungeri, a fost înmormântat la 30 Sept. 1848”.

„Cultul Patriei” și „Astra”, prin dl. Filimon, își împlinesc o pioasă datorie, ridicând un modest monument martirului Vasile Pop, care trebuie să rămână un loc sfânt de pelerinaj pentru toate generațiile, cari vor învăța astfel cum trebuie să lupte și să se jertfească pentru binele și fericirea țării și a neamului.

Prof. Traian Popa.

Mistica satului.

Dacă orașul este dătător de ton în viața culturală, comercială și industrială a unei țări, satul menține configurația etnică și pulsează energiile necesare regenerării organismului acelei țări.

Rolul satului în viața socială a unei țări este covârșitor. Aici este rezervoriul și laboratorul unde se plămădesc și se încheagă surprizele neamului. O națiune orășenizată ar fi o himeră. S'ar asemana unui copac lipsit de rădăcină. Se știe de altfel că satul a fost prima alcătuire socială, urmând bine'nțele, familiei.

În viața tinerii noastre patrii, satul își are un rol și mai important decât în țările apusului, țări de tradiție culturală și cu o clasă burgheză bine conturată. Viitorul României este viitorul satelor. Și cum 83 % din locuitorii României Mari sunt săteni, se înțelege ușor de ce viitorul ei se sprijină fatal numai pe pârghia puternică a satelor.

Se cuvine deci să cunoaștem configurația și aspectul satelor noastre de azi, să cunoaștem realitățile lor sufletești și fizice ca să știm ce atitudine trebuie să luăm în fața acestor realități.

Să luăm pe rând cele două aspecte ale satului și să le discutăm: 1. cel fizic și 2. cel psihic.

1. Aspectul fizic al satelor noastre te isbește la prima vedere printr'o totală dezordine, care-ți poate da de bănuț. Dar această dezordine nu-i decât o altă ordine: ordinea vieții (Bergson). Aspectul acesta de dezordine se poate vedea în unele sate ardene, unde se găsește într'o hibridă amestecătură două concepții

arhitectonice diametral opuse, corespunzând la două realități su-fletești tot așa de deosebite: săsească și românească.

Arhitectonica săsească este masivă și greoaie ca însăși su-fletul care a conceput-o, potrivită poate pentru alt peisaj nu pen-tru cel românesc. Vorbind despre casele săsești Lucian Blaga spu-ne „că ele au fost aduse parcă în acest peisaj ardelean gata de aiurea — prin văzduh sau pe altă cale dintr'o țară unde sărăcia solului i-a învățat pe oameni să lupte cu natura, să muncească cuminte și mai ales cu geometrică statornicie“. Casele săsești sunt cutii geometrice, așezate una lângă alta, mohorâte și catego-rică ca însăși morala lui Kant. Le lipsește acel aer de intimitate și poezie care face farmecul caselor românești.

Alături de peisajul săsesc cu aspect de burg medieval, țâș-nește ca o prelungire a variației solului însăși, peisajul românesc, într'o dezordine despre care am mai amintit și care trădează fi-rea și caracterul Românului.

Casele satului românesc se ascund modeste în grădini cu verdeață, flori și pomi, neașezate în linie geometrică ci resfirate la întâmplare, de multe ori prea la întâmplare. Uneori se cațără până la creste, mai ales în peisajul alpin; alte ori se resfiră albe și pitorești, pe văi, ca niște paseri poposite pentru hodină. Fron-tispiciul casei săsești este chiar la stradă, cu ferestre oblonite prin care nu poate răsbate taina ce se petrece în interior. Casele românești — cele mai multe — au ogrăzi mari care-ți lasă im-presia de libertate și inițiativă personală. Au pridvor frumos im-podobit cu flori care înconjoară fațada casei ca o cingătoare un trup de Rodică.

Așezarea satului românesc presupune fantezie și gust artis-tic și nu sărăcie spirituală cum presupun unii străini puțin cunos-cători și invidioși, ori lenevie și lipsă de ordine cum vor să ne învinovățească alții. Are și Românul o ordine și o geometrie a lui pe care și-o arată cu prisosință în alte domenii de manifes-tare. Lucian Blaga spune „că iubește și Românul geometria, dar numai în arta lui, în felul cum cioplește o cruce, cum încrestea-ză o furcă, cum rotunzește un ulcior, sau cum stilizează niște flori în covoarele pentru laviți. Pentru viața săsească geometria e esențialul, pentru Român o podoabă periferială fără primejdii“. Iar mai departe: „In casa românească zac în stare latentă toate elementele unui viitor stil arhitectonic de linie mare“.

Natural, și'n arhitectonică ca și'n credințe și obiceiuri Românul a suferit influențe mai ales dela națiunile conlocuitoare. Dar aceste influențe sunt mai mult periferice și de formă, nu de fond. Fondul sufletesc a rămas nealterat, ceea ce se poate vedea foarte bine mai ales în provinciile proaspăt alipite. Moștenirile cu care a venit pe lume au fost păstrate cu sfințenie de-alungul atâtor veacuri întunecate.

Cam acesta ar fi aspectul fizic al unui sat românesc privit din perspectivă optimistă și frumoasă. Cum stăm cu aspectul psihologic — sufletesc ?

Drumurile țării noastre trec prin sate uitate de D-zeu și de stăpânire sau prin sate mai arătoase și mai vrednice de văzut. Pe meleagurile României sunt sate cu aspect preistoric unde oamenii se deosebesc de vite doar prin graiul articulat, și sate cu așezare și înfățișare mai omenească unde parcă și oamenii ți se par alcătuiți dintr'un aluat mai deosebit. Deosebirea dintre cele două categorii de sate este numai aparență, căci dacă împrejurările sau alt motiv te silește să poposești pentru câțva timp în oricare din satele românești, vei constata aceeași unitate spirituală, aceleași credințe și obiceiuri, mărturie a aceluiaș istoric trecut. Dela Sighet la Constanța aceeași limbă cu mici particularități îți sună'n ureche. Aceleași vorbe de duh și aceeaș fină ironie, aceeaș artă și aceleași obiceiuri și credințe pela sărbători, prin urmare aceeaș legătură a trecutului cu prezentul și aceeaș încredere în viitor. Vestigii ale unui trecut furtunos și întunecat câteodată, luminos și eroic alte ori, moștenirile tradiției s'au păstrat nealterate în sufletul Românului, formând acea comoară neprețuită, care face mândria neamului nostru și deosebirea lui esențială de alte popoare. Popor tânăr dar cu un îngrozitor de sbuciumat trecut, noi n'avem o tradiție de civilizație și de cultură. Creangă, Eminescu? prea puțin față de alte popoare. Dar arta, dar poezia noastră populară? — veți zice. Acestea sunt fala noastră națională, aceasta e bogăția noastră principală care cântărește mai mult decât tot aurul și petrolul din subsolul României Mari.

Poporul care a creiat Miorița presupune o bogăție sufletească deasupra comunului, un suflet vibrant și sonor ca o catedrală și al cărui viitor numai de aur poate fi — după vorba poetului. Poporul care a avut un trecut atât de sbuciumat era fi-

resc să-și pună toată melodia lui sufletească în acea minunată și neintrecută „doină“, în cusăturile lui atât de artistic combinate, iar credința lui creștină, legătura lui cu D-zeirea, în acele tradiționale troițe ce străjuiesc răscrucile drumurilor ca un „memento mori“.

Sufletul poporului — prin veacuri — s'a realizat în atâtea și atâtea manifestări artistice cari presupun bogăție sufletească și inteligență precum și o vastă experiență de multe ori dureroasă și chinuitoare.

Care popor a putut cizela cu mai multă măiestrie acele bijuterii de înțelepciune ce se numesc proverbe ?

Studiul proverbelor este pe atât de interesant pe cât este de greu. În proverbe se ascunde ca diamantul în cărbune, seculara experiență de multe ori cu afunzișuri tragice, a poporului român, căruia D-zeu i-a scris pe frunte parcă, un anumit destin.

Proverbele sunt aforismele poporului, filosofia lui în aparență simplistă dar plină de înțelepciune în fond.

Lucian Blaga — apelăm pentru a treia oară la el — spune că „avem proverbe care prin finețea lor par niște vorbe de spirit asvârlite cu ușurință într'un elegant și fictiv salon țărănesc locuit de zei — plugari“. Toată gama sensurilor existenței se cuprinde în aceste proverbe. Unele pline de resemnare îți arată filosofia fatalistă a Românului, încercat de prea multe ori în trecutul lui neguros. Altele moralizatoare ca o față bătrână; altele de o blândă și fină ironie; altele presupun o gândire cu perspective metafizice; atâtea și atâtea jocuri de inteligență, „căreia nu-i scapă nici o nuanță a realității“, cum zice același Lucian Blaga.

Trecând peste valoarea altor manifestări ale sufletului popular cum ar fi țesăturile și jocurile naționale care au uimit întreaga opinie mondială, ne oprim asupra creatorului acestor valori culturale cu care ne mândrim, asupra țaranului și asupra sufletului lui.

(Va urma).

C. Ștefăniu.

Adevărata politică a culturii.

„Nu interesează să dăm unui om ceace el nu știe, ci să facem din el ceva, ce nu era.“

J. Ruskin.

De ce n'am recunoaște-o : sunt mulți acei cari cred că, a face operă culturală, înseamnă a te deplasa sgomotos într'un sat, unde, după ce ții un discurs și execuți câteva cântece în fața unei adunări improvizate, să-ți consideri misiunea terminată ; plin de emfază să iai parte la un banchet și să pleci, înfârșit, satisfăcut că ai îndeplinit o mare operă.

Dar cine vrea să lase ipocrizia la o parte, trebuie să fie de acord că acest mod de a concepe culturalizarea poporului, nu se poate numi decât cel mult reconfort orășenesc, ori puțină reclamă personală și nicidecum operă culturală.

Dela războiu, decând s'a pus la noi cu atâta tarie problema ridicării sateanului, ca o condiție esențială a reformelor mari pe cari vremea ni le-a impus, — de 17 ani nu facem decât acelaș lucru : discursuri, banchete și iar discursuri. Ba, am reușit se mai realizăm și altceva, o creație autohtonă : *culturalul*.

Așa dar să nu ne mirăm că suntem unde suntem, pentru că problema culturală sătească a fost redusă de cei mai mulți la simple forme, la tot ce era mai comod și satisfăcea vanități de-o clipă. Nimic temeinic și constructiv.

„Este o iluzie dacă se crede că o activitate culturală se reduce numai la întemeieri de biblioteci . . . Dar cu atât mai puțin se poate încetățeni adevărata cultură la sate prin câteva conferințe ținute din când în când de cineva, care,

oricât de interesant ar vorbi, apare și dispare din sat ca un meteor.**)

Săteanului român îi trebuiește altceva: îi trebuiește mai întâi schimbată concepția fatalistă despre viață, îi trebuiește create acele deprinderi cari să-l facă mai apt de a învinge mediul în care trăește, supunându-l și transformându-l și mai ales să-i fie deșteptată acea dorință permanentă de mai bine, de mai perfect. Cultura trebuie să creeze aceste trebuinți permanente în sătean, „*căci cultura este un proces, o devenire permanentă, niciodată o stare definitivă.*“***)

Pe de altă parte nu trebuie confundată cultura cu popularizarea științei, prima „*neputându-se dărui nici mijloci direct. Ceace se poate mijloci și dărui este numai materialul de cultură, adică cunoștințele, valorile de artă s. a. m. d., cari pot avea însemnătate numai în măsura în care individul le poate transforma în valori personale de cultură.*“**)

Termenul de cultură nu este sinonim cu cel de cunoștință, deși aceasta din urmă este o condiție a celei dintâi. Cândva, cu secole în urmă, s'a crezut că așa este; dar astăzi om cult nu este acela care posedă mai multe cunoștințe, ci acela care nu numai că știe să le încadreze în viață, dar din lupta aceasta creiază raporturi noi, proprii idealului colectiv. *Cultura*, spune dl. prof. Gusti în lucrarea amintită, *este facultatea câștigată ca din punctul în care omul este fixat de natură și soartă, să se regăsească pe el însuși în realitatea în care trăește și să-și clădească o lume spirituală proprie.*

În adevăr, ce folos de atâta trudă cu așa numita cultură-lizare, dacă nu reușim să împingem cu un pas înainte această viață sătească, încătușată în ghiarele superstiției, a sărăciei, a bolilor și a lipsurilor de tot felul? . . . Nu sunt exagerate aceste vorbe. De adevărul lor sunt cuprinși toți acei cari nu sunt orbiți de paianjenișul discursurilor oficiale.

Întâmplarea a făcut să cunosc în toamna aceasta două sate, cari deși la 15 km. unul de altul și așezate pe aceiași frumoasă și bogată vale a Mureșului, contrastau dureros, sco-

*) D. Gusti: Sociologia militans, pag. 436.

**) Idem, pag. 438.

țând în evidență până la maximum, ceace se numește cultură satească.

Unul, cu case mari, aliniat la strada prin mijlocul căreia șerpuia într'o rigolă îngrijită o șuviță de apă captată dintr'un pârâu din apropiere iar deoparte și de cealaltă străjuită de nuci falnici, încărcăți de roade. În curți, fântâni, șopruri și magazii pentru unelte și vehicule, iar în fund, grajduri de piatră cari adăposteau vite de rasă. În case curățenie și lumină, iar cămara plină cu fructe, compoturi și murături. Peste tot oameni voinici, primitivi și veseli și copii sănătoși. Dar nici în privința instituțiilor publice nu stătea mai prejos: două biserici, două școli, grădina de copii și casă de sfat; cu un cuvânt imaginea satului ideal. Nu am auzit un om care să se plângă de greutate și nici de impozitele către stat. Dimpotrivă, acestea li se păreau mai ușoare ca înainte de războiu.

Celălalt, cu case mici, așezate fără nici o regulă în mijlocul unor curți înconjurate de garduri vechi și rupte; vite costelive, adăpostite în șuri dărăpănate, alături de porci, câni și păsări. Locuințe neîncăpătoare și umede din lipsa de soare și lumină; alimentația la voia întâmplării; școala în local impropriu și mai multe cârciume înșirându-și vitrinile dealungul șoselii principale.

Aceste sate se pot ușor identifica de către oricine la sud de Alba-Iulia.

Se înțelege că ținta noastră trebuie să fie transformarea tuturor satelor după modelul celui dintâi. Este aceasta și o problemă de pură economie națională. Intreaga mișcare pentru cultura poporului danez din a doua jumătate a sec. XIX-lea, acele faimoase universități sătești înființate de *Grundtvig*, pe lângă că a deșteptat un popor la viață creindu-i o cultură proprie din cele mai solide și o nouă conștiință națională, — a învățat pe țăranul danez să *pregătească unt de prima calitate, fără a vorbi un cuvânt despre unt*, cum a spus un mare scriitor norvegian.

Dar cine dintre noi nu e convins că opera de culturalizare trebuie să formeze un țăran creator de valori nu numai spirituale ci și materiale?!... Ceace facem însă pentru atingerea acestui scop însemnează mult prea puțin. Trebuie mai întâi să

cunoaștem în amănunțime întreg mediul spiritual și fizic al sateanului, pentru că atunci nu vom mai încerca să-l atragem către cultura de suburbie, ci îl vom încadra în mijlocul naturii, făcându-l să-și creeze posibilități noi de viață.

Aceasta este opera pe care a început-o cu ani în urmă dl prof. Gusti și pe care o patronează M. S. Regele Carol II-lea.

Sub auspiciile Fundațiilor Regale de ani de zile echipe de tineri entuziaști și luminați lucrează în satele noastre, nu la prilejuri festive, ci în viață de toate zilele a țaranului așa cum e ea: dură, lipsită și vitregă, reușind să creeze dăre luminoase cari, alături de munca neînteruptă și constructivă a învățătorului, sunt singurele adevărate eforturi.

Și în anul acesta 24 echipe studentești au împânzit cuprinsul țării, îndeplinind operă grea luni întregi alături de săteni și în cel mai activ timp al anului. S'a lucrat sistematic și cu folos, iar materialul adunat formează obiectul unei expoziții în Parcul Carol, la București. Mai multe dări de seamă au fost făcute la postul nostru de radio. S'a vorbit despre activitatea desfășurată de echipele culturale în satul Pecineaga-Tulcea, în Stănești-Muscel, în Regina Maria — sat de coloniști în județul Caliacra — ș. a.

Timp de trei luni au lucrat în aceste sate specialiști în direcția sanitară, agricolă, veterinară și culturală realizând progrese însemnate. „*Nu avem pretenția că am făcut totul în aceste trei luni*, a spus dl. Apostol Culea, *lucrul se cere continuat și la anul*”.

Aceasta este cea mai sănătoasă politică a culturii poporului.

Noi învățătorii ar trebui nu numai să ne inspirăm din această muncă, dar să ne încadrăm întreaga noastră activitate extrașcolară acestui plan sistematic și luminat.

Ce ar fi dacă am părăsi calea festivă a cercurilor culturale cu ospățuri și discursuri și am încadra aceste reuniuni învățătoarești în viața de lucru a satului, când colegele învățătoare — în casele câtorva dintre gospodine — ar face șezători de lucru de mână și de gospodărie, cari ar face mai mult decât toate conferințele despre igiena locuinții, alimentație, creșterea copiilor, etc., în timp ce colegii învățători ar realiza în grădina școlii ori a vreunui gospodar: un altoiu, un bun în-

grășământ, ori împreună cu sătenii, o operă de interes colectiv? !... Din sfaturi, din învățăturile cărții și ale mediului, am da soluțiile cele mai potrivite nevoilor locale ale săteanului, care n'a avut decât numai vorbe ieftine din partea tuturor. N'ar fi această sărbătoare a muncii mai frumoasă și mai folositoare decât cea a șederii?! . . .

Dogmatismul pe care l-am transpus din școală în viața socială, ne-a făcut să vorbim mult și să înfăptuim puțin.

Și vina este a tuturor: mari și mici, încât o revizuire de metodă se impune.

Pentru o adevărată politică a culturii poporului trebuie, nu demagogie culturală, ci muncă intensă și luminată din partea tuturor acelora care au o fărâmă de răspundere în ridicarea acestui neam.

Gh. Anitei.

O operă demnă de imitat.

Înainte oricărei acțiuni educative în școală, trebuie să i se asigure copilului condițiunile elementare ale vieții fizice: nutriția și îmbrăcăminte.

Teoriile și metodele, precum și toată munca educatorului, rămân zadarnice atunci când copilul vine la școală nemâncat. Dar o adevărată școală trebuie să supravegheze aceasta și să amelioreze lipsurile familiei.

Doamnele învățătoare dela școala No. 1 din localitate, conștiente de acest lucru, au înființat prima cantină școlară în Tg.-Mureș. Toate greutățile începutului, datorită unor stăruințe tenace, au fost înlăturate. De două ori pe săptămână — acum la început — câte 40 de copii din cei mai săraci iau masa gratuit, sub îngrijirea și supravegherea învățătoarelor.

Această inițiativă merită admirația și sprijinul tuturor. Dar, mai ales, e demnă de imitat.

O nouă metodă în predarea scris-cetitului.*)

Știința de carte, cel mai însemnat mijloc de progres al omenirii, nimenea n'o poate câștiga fără ajutorul *abecedarului*, principala armă în taina scris-cetitului. „Abecedarul fiind cartea prin excelență a civilizației, biblia timpului modern“, după spusele lui Șt. Mihăilescu.

Precum copilul va putea desface nodul acestei taine, așa va putea străbate unghiurile cele mai ascunse ale științei și vârfurile cele mai înalte ale artei.

Avându-se în vedere materialul imens pe care ni-l pun la dispoziție cărțile trecutului, alături de imperativele sociologiei și pedagogiei moderne, de a pregăti individul pentru o muncă constructivă în cadrele grupului social, inițierea insului în cunoașterea „buchilor“, s'a început și se începe din fragedă copilărie. Or, la vârsta de 6-7 ani, pe care o are copilul la intrarea în școală, structura psiho-fizică a lui (pe care se clădește acum o „nouă lume“), fiind extrem de fragilă, educatorul trebuie să procedeze cu foarte mult tact și să aplice metoda cea mai adecuată, mai facilă și mai agreeată de copil, spre ajungerea scopului dorit. Pentru aceea, creerul pedagogilor s'a frământat din timpurile cele mai vechi, până în ziua de azi, spre a găsi cea mai plăcută și mai ușoară metodă de transmitere a noilor cunoștințe. Din durere, însă, idealul pedagogilor n'a fost totdeauna atins și 'n loc de a introduce o lume nouă, plăcută, în sufletele copiilor, au introdus groaza și disprețul de buche și de băncile școlii, pentru toată

---

*) Pe marginea lucrării: „Metoda integrală pentru predarea scris-cetitului, în școala primară“ de Stroe Postelnicu.

Edit. Tip. Române Unite“ București.

vieța, prin metodele greoaie, psihologice, cari au fost aplicate în școli.

Metodele cele mai importante, cari au fost practicate în școli din antichitate până în ziua de azi sunt: 1. *Metoda slovenirii* sau literizării; 2. *metoda silabisirii*; 3. *metoda fonetică*; 4. *metoda fonomimică*; 5. *metoda scriptolegică*; 6. *metoda cuvintelor normale*; 7. *metoda Montessori*; 8. *metoda Decroly*.

Intenția mea nu este de a expune procedeele fiecăreia din aceste metode; cadrul restrâns al unui articol de revistă, nici nu mi-ar permite aceasta. Menționez doar, că prima metodă datează din cele mai vechi timpuri și a fost aplicată și în școlile noastre în secolul trecut, pe lângă unele îmbunătățiri. Totuși, este metoda căreia i se aduc cele mai grave încriminări. Următoarele metode au adus la rândul lor, fiecare, ceva amenajări, fără a putea fi însă scutite de oarecari reproșuri. Dintre ultimele metode înșirate mai sus, cea mai mare vâlvă a făcut-o metodă fonomimică, întemeiată de A. Grosselin în 1866. Metoda fonomimică a fost singura care ține cont de partea internă a copilului; de aceea, sporadic, se mai aplică și azi. Criticile cari i s'au adus, au fost bazate pe faptul că nu respectă și partea externă a copilului (citierea se predă izolat de scris). Metoda fonomimică a fost înlocuită, în mare parte, la începutul secolului nostru, de către o altă metodă, metoda cuvintelor normale, astăzi cvazi legiferată în țara noastră. Spiritul inventiv al oamenilor școlii, nu se mulțumește cu rezultatul metodelor sus amintite și este veșnic în căutarea unei metode mai bune. Astăzi, în predarea scris-cetitului, se face mult tapaj în jurul a două metode joc: metoda Montessori și metoda Decroly, cari aproape înlătură abecedarul, substituindu-l prin diferite tablouri însoțite de litere. Deși, după cei mai mulți, sunt admisibile numai copiilor mici și anormalilor, pe cari nu-i putem supune la o muncă conștiințioasă și disciplinată, aceste două metode pot împrumuta suficiente sugestii de înviorare, celorlate metode de predare, după cum observă și dl. D. Teodosiu.

Prin urmare, nu este metodă practică până acuma, în predarea scris-cetitului, căreia oamenii de școală și educatorii să nu-i găsească vr'un defect. Aproape tuturor li se aduce *autodafé*-ul unei vieți aride pe care o introduc în școală, deblocând copilul dela vieța lui sglobie și fericită. Metodele vechi, sunt interesate

mai mult de ținta pe care trebuie s'o ajungă copilul, decât de calea pe care trebuie să meargă. Școala își pierde din vedere adevărata ei menire.

Menirea școlii este de a pregăti pentru viață. Și cea mai bună *pregătire pentru viață este o copilărie și o tinerețe fericită*, după cum spune pedagogul F. Gangsberg. Școala cea nouă, *școala activă integrală*, și-a luat ca obiect central în programul său, pregătirea copilului în sensul acesta. Ea caută o armonizare a vieții începute în familie, cu viața care se continuă în școală. În acest scop școala activă integrală caută o metodă nouă și în predarea scris-cetitului: *metoda integrală*.

*

Cel dintâi care s'a gândit la o metodă integrală în predarea scris-cetitului, la noi în țară, este distinsul institutor Stroe Postelnicu, dela școala primară No. 4 din Brăila. Dsa, după o experiență de mai mulți ani, a întocmit lucrarea amintită în pagina I-a a articolului de față, lucrare în care se etalează cu lux de argumente, pe lângă considerațiunile pedagogice, întreg procedeul pe care l-a adaptat noua școală în metodică abecedarului. Această lucrare, desigur, înlătură multe din inconvenientele metodelor obișnuite în școlile noastre de azi. Înlătură chiar și supliciu metodei cuvintelor normale, care face ruptura aceea mare între viața de familie și viața din școală. Metoda integrală intenționează transmiterea unei doze de cunoștinți pe lângă o tehnică a scrisului și cetitului, bazându-se pe realitatea trăită de copil. Totul se învață dintr'o plăcere personală a copilului, dintr'o spontaneitate și activitate integrală și nu se dă nimic copilului într'un mod arbitrar, cum face b. o. metoda cuvintelor normale.

Se știe că după metoda cuvintelor normale, la tratarea unei litere se alege un cuvânt cuprinzând o literă nouă, se analizează cuvântul și se scrie separat litera cea nouă. „Aceasta este litera ... o vedeți? Cetiți-o!“ O astfel de lecție, foarte sigur, lasă impresii slabe în memoria și sufletul copilului, nestabilind nici-o legătură între forma literei și obiectul cu sunetul corespunzător. Metoda integrală aduce un aport nou, cu mult superior. După metoda integrală, o literă se pregătește în două momente bine distincte: dezvoltarea sunetului și predarea literei propriu zise.

Desvoltarea sunetelor, se face în primele săptămâni de școală,

în timpul pregătirilor grafice și fonetice. Cu ocazia fiecărei lecții. Astfel, pentru dezvoltarea sunetului „s” se spune o poveste cu niște copii cari au întâlnit la pădure un șarpe ce venea săsăind spre ei să-i muște. Din această povestire — însoțită de un desen — se scoate o propozițiune care se desparte în sunete (pregătire fonetică). Apoi se desenează chipul șarpelui venind către ei, respective se scrie linia șerpuită (deci pregătire grafică). Nu se dă copiilor, cu această ocazie, nici o regulă; totuși în sinea lor, desenând linia șerpuită se gândesc la șarpe și săsăe mereu.

După ce s’au dezvoltat toate sunetele, în repetate lecții de pregătire fonetice, se trece la scrierea literelor. Având terminată dezvoltarea sunetului, lecția nouă ne va răpi puțin timp și se va înțelege cu foarte multă ușurință. Așa, pentru scrierea literei „s” se reproduce povestirea dela dezvoltarea aceluiaș sunet, arătând cum unul din copii a lovit șarpele în cap cu o nuiă (copiii reproduc sunetul șarpelui), apoi . . . se trece la literă.

Pentru o mai completă edificare, a celor ce se interesează de *nou și agreabil* în pedagogie, găsesc nimerit a reproduce schițat, întregul mers al unei lecții după metoda integrală. Pentru a nu ne extinde prea mult, voi lua chiar litera despre dezvoltarea cărei sunet am vorbit: *Litera „s” din cuvântul normal „sac”*.

Introducere: Intuiția și desenul sacului.

Dezvoltarea sunetului — cum s’a spus. — În timpul povestirii, învățătorul desenează șarpele cu capul ridicat: **s**, și nuiiaua cu care l-au lovit copiii: / Se întreabă copiii mereu, cum făcea șarpele. Se modelează din plastilină.

Asocierea între sunet și obiect: Când veți vedea șarpele cu nuiiaua în cap, cum veți zice?

Idei aperceptive: Cine poate să-mi scrie litera „a” la tablă? Dar litera „c”? Dar o linie subțire spre dreapta? Și una șerpuită?

Pe ce s’a așezat Sandu la pădure? (sac) — Se rostește de mai multe ori, apoi se analizează în sunete.

Anunțarea. Vom scrie vorba „sac”.

Tratarea: Se scrie vorba „sac” de învățător, la comandă. Se cetește ce s’a scris, de mai multe ori. Se analizează grafic.

Ce literă n'ați învățat? Învățătorul scrie litera (s), dând explicațiile tehnice.

Analiza literei. Se scrie de elevi cu degetul în aer, pe bănci, apoi pe plăcuțe. Se cetește litera scrisă.

Asocierea între literă și sunet. Cu cine se aseamănă litera „s”? (cu nuiua și șarpele care făcea: s!) De câte ori o veți vedea, cum îi veți zice?

Se analizează verbal și grafic cuvântul „sac”. După aceea elevii scriu pe plăcuță după comandă: subțire, rotund, gros, etc.

Rezumat. Ce literă am învățat? Cum se face? Cu cine se aseamănă? Ce cuvânt a scris? Din ce litere l-am scris?

Incheerea: Scrierea literei. Scrierea cuvântului. Scrierea și a altor cuvinte cu literele învățate. Se cetesc, se analizează. Se aplică metoda Decroly. Se caută litera în abecedar, se intuiesc scenele, se cetește lecția, se copiază, etc. (C. f. St. Postelnicu, op. cit. pp. 97, 98).

* * *

La prima ochire, s'ar părea doar o mică schimbare a metodei cuvintelor normale. În adevăr, această metodă nici nu are pretenția de-a aduce cu desăvârșire ceva nou. Ea îmbină în mod fericit părțile bune din fiecare metodă. Superioritatea metodei integrale constă în felul cum pregătește și-i prezintă copilului litera: „... ca un excitant extern, activ, care se duce ea singură spre copil, impresionând elementul „surpriză” și astfel a luat ca și cu mâna oboseala, urâtul față de lecție, stimulând atenția spontană, care s'a născut la vederea frumosului și la ascultarea frumosului.” (Ibid, p. 38). Chipul optic al literei, fiind o imagine reală a sunetului corespunzător, produce o asociere puternică, bine fixată în memoria copilului și deci litera învățată va avea o durabilitate mare.

Litera nouă, în majoritatea cazurilor este descoperită de elev, dată fiind conexiunea dintre sunet și obiect. Adică se stimulează efortul propriu, care va pregăti pe omul hotărît și activ de mâine. Un copil — ca și un adult — care e stăpân pe lecția și misiunea lui, își poate da un răspuns prompt și răspicat; în timp ce un copil care a elaborat mai slab materia, se prezintă în fața interogatorului cu oarecari aprehensiuni, dictate de legea necunoscu-

tului: „dacă nu voiu ști oare ce mi se va întâmpla?” este întrebarea pe care și-o pune copilul.

În fine, metoda integrală, aduce și o viață veselă în clasă ținând copiii mereu într'o bună dispoziție.

Desigur, cei cari se gândesc întâia dată la această metodă, vor avea oarecari nedumeriri. Se vor teme să nu alunece pe vreo pantă prăpăstioasă. Niciodată, o teorie n'a fost îmbrățișată de toată lumea și mai ales deodată. Cunoaștem teoria școlii active...

Metoda integrală în predarea scris-cetitului, este de dată recentă; totuși, se impune în mod categoric, în pofida metodei cuvintelor normale, care nu mai dă rezultatele așteptate.

Apariția și răspândirea metodei integrale, nu poate fi decât o bucurie plină de speranțe, în progresul scris-cetitului românesc.

Pentru începătorii acestei metode, evident, un ghid este necesar. Până acuma ni l-a pus la dispoziție Dl. Șt. Postelnicu.

Tenea Aștilean.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

!

Revista
„Progres și Cultură”
urează cetitorilor și
prietenilor săi
„SĂRBĂTORI FERICITE!”

Scrisoare pentru Moș Crăciun.

Ai venit și anul ăsta, Moș Crăciun, cu traista plină
Și-ai adus la fiecare amăgire și lumină ;
Ai plecat apoi departe ca la anul iar să vii
Să aduci mereu aceleași inutile jucării.

Moș Crăciun cu barba albă, Moș Crăciun de altă dată,
Când să treci și pe la mine, ai găsit ușa 'ncuiată
Și-ai plecat să duci la alții jucăriile-ți fictive
Bune ca să amăgească biete suflete naive.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Pentru mine Moș Crăciune nu trăești, de mult ești mort
Și-amăgirea ta bătrâne doar în amintire-o port.
Sunt și eu bătrân ca tine și mi-e sufletul pustiu
Și mi-e inima 'mpetrită ca un mort într'un sicriu.

Pentru ce să 'ncerci să intri în chilia mea pustie
Când ofranda ta săracă nu-mi aduce bucurie ?
Când mi-e inima pustie și mi-e sufletul înfrânt
Și mi-e visul prea departe de nevrednicul pământ.

Ci la anul Moș Crăciune când din nou o să revii
Du la alții iarăși sacul palidelor bucurii ;
Pentru mine n'ai nimica să-mi aducă 'nseninare . . .
Numai visul meu mă poartă până dincolo de zare.

C. Ștefăniu.

Liviu Rebreanu.

Cu ocazia semicentenarului său.

În noianul de banalități cari obsedează viața noastră, însemnătatea unei zile nu mai formează un îndemn de oprire.

Se prăvălesc zilele, una după alta, în neantul din care s'au ridicat și din ce în ce este mai rară apariția omului care să prindă precis între cleștele gândirii fenomenul ivit într-o anumită zi. Individualismul își execută astăzi cea mai acerbă formă și în acțiunile noastre nu se mai răsfrânge aproape nimic din aceea ce au creiat și demonstrat personalitățile culturale și artistice.

Aproape neobservată a trecut ziua de 27 Nov. 1935, ziua nașterii lui Liviu Rebreanu în satul Maeru din Munții Bârgăului, și ce mulți îi sunt datori lui L. Rebreanu! La ce mulțime imensă a cauzat el, prin scrierile sale, ocazii de rari emoții literare și prilej de verificare a adevărilor cari ar trebui să conducă viața umană. Lui Rebreanu i-a reușit să se urce pe culmea cea mai înaltă în împărăția creației epice române și el a realizat opere de artă din toate punctele de vedere și în aleaș timp o splendidă fișă socială a vieții omenеști. Se revarsă, în opera lui L. Rebreanu, viața românească cu toate undoirile ei și este descrisă așa de artistic încât simțеști că ai sub ochi, într'o desăvârșită împliere, veridicul element uman și veridicul element artistic, o calitate pe care numai marii romancieri ai literaturii universale au realizat-o. Omul și scriitorul s'au luat la întrecere și amândoi s'au arătat preavrednici. Opera lui L. Rebreanu este vie, este umană pentrucă se alimentează din realitățile vieții.

Viața lui L. Rebreanu s'a scurs după tiparul sortit aproape unanimității artiștilor români, cu un plus de mizerii fiindcă el, originar din Ardeal, mai avea să se răsboiască și cu nostalgia locurilor natale. Gaze-

tar la „Rampa“, secretar de redacție la „Convorbiri critice“ pîi-vîndu-se de multe, purtînd în suflet un ideal mare românesc, a cărui împlinire pentru el era o certitudine, zi de zi s'a pregătit pentru formarea omului și a scriitorului de mai târziu. Se încumetă întâiu la nuvele; scoate nuvelele „Frămîntări“, „Golani“, „Calvarul“, „Răfuiala„; scrie cîteva piese dramatice „Plicul“, „Apostolul“. Trăește cu înfrigurare zilele răsboiului mondial; i se încrîncește inima cînd cugetă la prăpădul din casa părintelui său — dascăl ardelean cu 9 copii — plînge în refugiul din Moldova și dă chiot cînd trupele române trec din nou — acum pe veci — Carpații, ca pe aceștia să-i fixeze drept spinare a trupului sfintei patrii.

Biruința din 1918 i-a deslegat sufletul și de atunci, fără conținere, creiază opere epice cari vor rămîne deapaururi pe retina imaginației oricărui cititor. Rînd pe rînd apar lucrările: „Ion“, „Pădurea spînzuraților“, „Adam și Eva“, „Ciuleandra“, „Crăișorul“. „Jar“, „Iție Strul dezertor“, „Răscoala“ și altele.

Omenescul, socialul, l-a preocupat pe L. Rebreanu. În sufletul său stăruie revolta fața de clasa pentru care cei umili sunt numai un obiect. Văzuse el din copilărie în Ardeal, sisteme sălbatice de a trata pe cei necăjiți. Aspectul latifundiarului maghiar se grefase adînc în conștiința lui și ochiul său ager a prins ca într'o panoramă pe toți tipii din țara mamă a căror îndeletnicire este exploatarea celor mulți și umili. El, alături de scene sociale, a văzut și individul; a privit adînc în sufletul omenesc, l-a inspectat integral și cu o putere rară de intuiție, cu imagini bine reținute în conștiință, a creat romanul social și psihologic al literaturii române.

Românul țaran, Românul subjugat din Ardeal, Românul ciocoi din țara mamă, Românul patologic, streinii cari au supt sângele Românului, toți trăesc prin românele lui în fața noastră frămîntîndu-ne și tulburîndu-ne adînc.

Ion, personagiul principal din romanul cu acelaș nume, este caracterul din a cărui analiză se vede meșteșugul desăvârșit a lui Rebreanu de a ști prezenta un țaran condus de lăcomia după pămînt. Conflictul dintre Ion și V. Baci, socrul lui Ion, pe a cărui avere întâiul pune mâna călcînd în picioare toate poruncile vieții, este de o motivare deplină. Ion nu este tipul repre-

zentativ al țăranului român, iubitor al moșiei proprii, pentru care ar fi în stare să facă moarte de om, el este un tip psihologic. În felul acesta romanul „Ion“ este prin partea prin care-l tratează pe Ion un roman psihologic și un roman social prin părțile în care se prezintă ca într'o frescă o mulțime de aspecte din viața socială ardelenescă. Figuri de țărani, figură de învățător șovăitor, preot naționalist, intelectuali din sate și orașe, Români și Maghiari, toți cu vorbe și atitudini naturale, se mișcă real, cuprinși într'un cadru așa de puternic evocat încât ți se pare că tu ești în mijlocul lumii create de autor.

Apostol Bologa, personagiul central din „Pădurea spânzuraților“ reprezintă evoluția și frământarea sufletească a ofițerului austriac, de origină român ardelean, care trebuie să lupte în alt sens decât al glasului sângelui. Supus împrejurărilor, judecata lui uneori ia forma tocmai opusă; revine din nou la idea pe care i-o spune sângele, o schimbă sub puterea dragostei pentru o ungueroaică; îi reappare din nou când un general brutal îl pune pe el, Românul, să facă pe judecătorul marțial al unor bieți țărani români acuzați de spionaj pe frontul românesc. Alături de acțiunea condusă de Apostol Bologa se desfășoară alte și alte acțiuni, cu o mulțime de caractere care de care mai puternice. Cadrul acțiunilor, scenele sunt descrise impresionant până la straniu. Satul cu oamenii lui în timpul războiului apare și în acest roman. Este din nou un roman și psihologic și social.

Romane în care socialul este precumpănitor și în cari nefericirea celor umili stă ca o rană deschisă, sunt: „Ciuleandra“, „Jarul“ și „Răscoala“. Puiul Faranga, eroul din Ciuleandra este tipul eiocoiului cu sistem nervos stricat, care trebuie să distrugă și să batjocorească pe cel umil. Ofițerul care duce la sinucidere pe Liana, eroina din „Jar“ este iarăș tipul care dela înălțimea epoleților strălucitori crede că are dreptul să nefericească pe biata copilă, odrasla unor oameni nevoiași

Romanul „Răscoala“ este opera în care se desvăluie viziunea integrală a unei probleme care nici astăzi nu s'a terminat. Teza, fără să fie pusă de L. Rebreanu — el nu este scriitor tezist — este al drepturilor omului. Hotărît, dreptatea este de partea celor mulți pe care o mână de potentați tot mai încearcă să-i țină robiți. Așa a fost în 1907, ale cărui întâmplări constituie ac-

țiunea romanului, așa este și astăzi. Cadrul în care se așterne acțiunea, atitudinile și gesturile țărănimii flămânde, exploatate nemilos de către proprietarul neomenos, încăpățănarea boerului conservator, neastâmpărul democratic al țăranului boer, dramatismul redării acțiunii cu totala dispariție a autorului, oferă deplin priliș de a putea retrăi acel an. Învățătorul din „Răscoala“ e așa de viu și așa de frumos, încât simțеști că trebuie cu o jumătate de inimă să plângi pentru el și cu altă jumătate să-l admiri. Unele aspecte, scene sunt sguđuuitoare: movile de țărani morți cu degetele încheștate pe uneltele de muncă din cari, vremelnic, făcură arme; manifestări indecente ale instinctelor sexuale. Sancțiunile sunt aspre, nemiloase, ordinea socială se restabilește peste gropi multe cari înghit trupuri ciuruite de gloanțe trase din puștile fiilor și cei puțini, așezați iar la locul de comandă, cred că de acum e bine și că-și pot continua în liniște îndeletnicirea lor de a se îngărășa din truda celor mulți. Probabil că L. Rebreanu nu crede așa. Are L. Rebreanu credința, și nu e singur în această credință că neamul românesc este capabil să realizeze formele sociale cari, pe bază de mai și mult omenesc, vor face viața mai bună, mai dreaptă.

Sbuciumul sufletesc contemporan, tragicul social care perdurează încă, este o temă pe care L. Rebreanu o va putea dezvolta într'un viitor roman.

A pornit, nu-i vorbă, literatura română contemporană și în alt senz decât cel social; sunt o serie de scriitori adânciți în problema interiorului omenesc dar o serie tot atât de numeroasă a rămas pe frontul social și se creează opere care vor rămâne în fruntea lor stă L. Rebreanu, urmează C. Petrescu, V. I. Popa și alții.

Pe L. Rebreanu trebuie să-l cunoaștem și sub raportul inițierilor sociale practice. El a pus în discuție problema socială a scriitorilor, a gazetarilor, a familiilor acestora în caz de nefericire; a pus în discuție cazul femeilor artiste, a copiilor a acestor femei; tot Rebreanu s'a ocupat cu problema culturalizării mulțimilor, a dreptului pe care-l au mulțimile de a beneficia și ele de rezultatele culturii și civilizației.

Acestea le-a făcut în calitate de conducător la „Societatea Scriitorilor Români“ și la „Educația poporului“.

Consacrarea lui Rebreanu este deplină; dovadă deplină a semnificației operei lui literare este că nu există astăzi Român cu școală care să nu fi citit cel puțin o lucrare de a lui L. Rebreanu. Învățătorul este un personajiu frecvent în opera lui Rebreanu; articolul de față fie un îndemn spre citire pentru dascălul cărui autorul romanului social-român i-a dat atâta atenție.

Prof. Aurel Popp.

Impresii dintr'o excursie școlară.

(Continuare*)

În jurul aceleași mese excursioniștii comentează în toate felurile cele văzute la fabrica dn avioane. Sunt dispuși, entuziasmați ca niciodată până acum. Timpul trece repede și trebuie să-l folosim în întregime pentru ca Brașovul să le apară copiilor așa cum li l-am descris în tren când se strânseseră cioatcă în jurul nostru.

După masă și vremea era cu noi. Soarele de Iulie a uscat într'o oră tot ceea ce ploaia udase într'o zi și o noapte. Rând pe rând arătăm copiilor străzile orașului, scolile primare și secundare, bisericile și multe alte instituții. La biserica neagră rămânem uimiți de mărimea ei, de arhitectura în care e lucrată, de orga colosală, de întreaga clădire.

Ne întâlnim aci cu câteva școli secundare cari colindau țară în sus și'n jos pentruca s'o cunoască mai bine și s'o iubească mai mult. Aruncăm o ultimă privire asupra clădirii îngrită de vreme și trecem vis-a-vis la muzeul săsesc, unde excursioniștii descopăr multe lucruri văzute și la Sf. Gheorghe, unii din ei făcând chiar o comparație între unul și celălalt. — Monede, tablouri, odăjdii scumpe, arme și multe lucruri frumoase putem vedea la muzeul din țara Bârsei. Un deosebit interes au arătat copiii de a observa și studia cum este construit «Brașovul în miniatură» putând descoperi unele străzi și instituții pe cari le vizitasem.

Maiestos și falnic se ridică liceul Andrei Șaguna, care ne amintește de vașnicul luptător al credinței și drepturilor celor umiliți și obidiți. Câtva timp s'a vorbit despre marele

*) Vezi numărul 9 al revistei.

mitropolit, despre rolul important ce l-a jucat pentru ridicarea păturii țărănești a Românilor ardeleni.

Urcăm încet pe aleele ce șerpuesc la poalele Tâmppei. Lumea dă năvală la umbra capacilor și se pierde în desișul pădurii . . . Aerul e din ce în ce mai tare, mai sănătos, mai dăător de viață. Plămâni sunt prea mici par'că pentru a se sătura de bunătatea lui.

„Domnule învățător, ni se adresează unul din copii, par'că am văzut ceva din depărtare pe vârful acestui nunte.“ Da copii, este o statuie a celui care a fost cel dintâi conducător al Ungurilor. Știți voi cine a fost acela? „E statuia lui Arpad atunci,“ se reped mulți din ei. O clipă de tăcere și în același timp o nedumerire se putea citi pe fața lor. Le-am ghicit gândul și-i îndemnăm la vorbă.

— „Nu pricepem de ce au cocoțat-o așa de sus, când puteau s'o facă jos, în oraș! Și tot unul din ei dă răspunsul prompt și clarificator: — „Păi voi nu știți ce mândri și îngâmfați sunt Ungurii? Nu știți ce poftă de mărire și mai ales de stăpânire au ei? Deaceea l-au pus pe Arpad așa de sus, să stăpânească cu privirea toată valea, tot Ardealul“. Din întâmplare aveam la noi o fotografie recentă a statuei pe care le-o arătăm. „A, va să zică nu mai e întregă, au dărâmat-o! Bine au făcut Românii! Ar trebui să i se ridice lui Mihai Viteazul o statuie ca celui care a cuprins prima dată Ardealul; și încă o statuie frumoasă pe calul cel alb, cu care a intrat triumfător în acest ținut“, se roșește Pașcu cel mai isteț dintre copii. Nu mai erau copiii de altă dată: timizi, supuși, ascultători, rușinoși în fața învățătorilor lor; ci vorbeau ca niște oameni mari, sub puterea sentimentelor de cari erau stăpâniți. Regretăm că n'avem timp să ne urcăm sus, pe Tâmpa. Coborim pe la cazarma regimentului 89 Inf., traversăm cele două străzi cari leagă orașul cu gara și ne îndreptăm spre Bartolomeu, spre locul unde se ridică, masive și impunătoare, monumentele celor ce-au căzut jertfă unei mitraliere dușmane în timpul războiului. Cruzimea și neomenia dușmanului a înscris cea mai tristă pagină din istoria luptelor din Ardeal. Pe drum, povestim copiilor cum și-a găsit moartea o companie întreagă de

soldați români, secerăți de o mitralieră, așezată în podul unei case.

Cotim spre stânga pela abatorul orașului. Casele se răresc tot mai mult. În depărtare se zăresc o mulțime de monumente îngrămădite de partea dreaptă a șoselei. Ne apropiem tot mai mult. Copiii călcau în vârful degetelor, cu respirația reținută: poate să nu-i trezească pe acești eroi, apăsând prea tare țărâna de pe pieptul lor, sau poate se gândiau la spasmiile morții în care au închis ochii pentru totdeauna.

Ne-am apropiat cu teamă și cu respect de inscripțiile de pe monumente unde se putea citi: „Aici odihnesc corpurile a 25 soldați, dincoace a 40, în altă parte a 50“, până să se împlinescă 250 de ostași, adică o companie cu ofițeri și comandant.

În fund — la capătul șoselei — stă o clădire cu pereții murdari și ruginii, în podul căreia se ascunde mitraliera, în așa fel, încât putea bate șoseaua în toată lungimea ei. Și a bătut-o . . . Când compania se apropia de primele linii pentru a lua poziție de luptă, s-a trezit cu ploaia de gloanțe, secerând-o în câteva clipe. După ce glasul-i sinistru a amuțit, amuțite erau și cele 250 vieți . . . Sărmanii români! . . . Meritau o soartă mai bună, mai omenească! . . . Cu multă sfială un copil depune o coroană de flori roșii — ca și sângele pe care l-au vărsat — în timp ce corul elevilor intonează: „Presărați pe-a lor morminte“. Ne-am întors ca dela o îmmormântare. Târziu, când compania vânătorilor trecea mândră, cu flăcai tineri și voinici — ne-am venit în fire. La ora 6 plecam spre Predeal. Gara e ticsită de lume. Trenurile vin și pleacă cu o regularitate cronometrică. Copiii trebuiau supravegheați cu mare atenție deoarece travesăm mai multe linii până la vagon. D-na și Dl. Butnaru ne dau concursul lor prețios pentru a termina cu formele de plecare, la biroul stației.

Ca o rămă uriașă trenul cotește spre dreapta și se afundă în munți. Brașovul rămâne în urmă, se ascunde după deal. Priveliștile sunt tot mai frumoase, mai fermecătoare: stânci uriașe, păduri de brazi, poene cu iarbă fragedă și moale, șoseaua vânăta — proaspăt asfaltată — frapează ochiul tuturor. Ici și colo câte un izvor își frământă apele cristaline printre stânci.

Și câte frumuseți naturale nu se pot vedea din fuga trenului! Sus, în creerii munților e așezat Predealul, dominând cele două văi, deoparte și de alta, ale Carpaților. O pată roșie ca sângele, ce se vede spre apus, ne arată că soarele e gata să se culce. Semnalul mașinii spintecă văzduhul și se pierde în adâncuri.

Răslețite printre pădurile de brazi, vilele se înalță mândre și frumoase, ca palatele din povești. Lumea a ieșit la plimbare sorbind cu nesaț aerul ozonat al pădurilor de brad. 'Cu excursioniștii în jurul nostru ieșim pe peronul gării. „Asta e gara unde ne spuneți ca s'au bătut Românii vitejește“? ne întreabă un elev. „Da copii, le spune unul din noi, aici au curs valuri de sânge, aici s'au amestecat cu țărână multe corpuri de otași; aici au închis ochii pentru totdeauna, soldați și ofițeri, apărându-și cu îndârjire pământul strămoșesc.

În această clădire au fost instalate mașini ce aruncau moarte în jurul lor; de aici s'au svârțit ploaie de gloanțe în dușmani, sumedenie de grenade și ghiulele. Numărul lor copleșitor a răpus însă viteza noastră armată. Călcăm pe un pământ scump și sfânt, călcăm pe corpurile nevăzute ale eroilor de altădată, a celor cari ne-au lăsat o Românie mare, întreagă și frumoasă. Să ne descoperim și să păstrăm câteva clipe de liniște în amintirea lor!“ . . . Câțiva călători fac acelaș lucru, impresionați și ei la evocarea timpurilor și jertfelor de acum 17 ani. Copiii învăluiesc clădirea și locurile cu priviri triste, dar cu o scântee de lumină și cu un gând ascuns că: „ne vom face și noi datoria și vom fi demni de înaintașii noștri!“

De undeva de departe răsunau melodiile armonioase a unei muzici militare. Ieșim în dosul gării și ne îndreptăm spre parc, iar de acolo spre școala normală unde găsim un teanc de corespondență dela părinți, pentru copii și pentru noi. Fiecare este ocupat cu lectura scrisorilor, bucuroși că aveau vești dela ai lor. După masa de seară copiii se culcă și adorm imediat, iar noi punem la cale programul pentru a doua zi. Dimineața copiii îmbracă haine groase căci e cam răcoare. Costumele naționale se murdăriseră și nu mai puteau fi întrebuințate; și la Bușteni dăm o serbare în sala de teatru a fabricii de hârtie!... Ni se agață vagonul, ca de obicei, la urma trenului și iar că-

lătorim. La Azuga ne așteaptă dl director al școlii primare; ne urează bun venit și ne conduce vesel la școala d-sale, care e chiar vis-a-vis de gară. O școală frumoasă cu etaj, cu sala de lectură, cu muzeu, cu grădiniță de copii și cu învățători destoinici și înțeleghători. Ne instalăm foarte bine. Dl. Director ne-a amenajat o sală de clasă dela grădiniță drept dormitor; mesele lungi și joase pe cari scriu copilașii au fost puse una lângă alta, s'a așternut pe ele pleduri mari și groase aduse dela fabrica de postav, iar noi le-am complectat cu ce aveam la îndemână. Mai bine nici că se putea. Dl. director merge și mai departe cu bunătatea: ne pune la dispoziție bucătăria, cazane, ciubere, albiile de spălat rufe și lemne pentru foc. Tocmim 3 femei din sat și costumele naționale intră la spălătoria cea mai modernă... Până la ora 2 după masă sunt gata și întinse, spre uscare, în podul școlii. Întrebăm copiii ce-am putea mânca astăzi... „Ceva cu mămăligă dacă se poate, dl. învățător, căci ne-am săturat de pâine,“ ne răspund excursioniștii. Cumpărăm făină de porumb, brânză de burduf și ceapă verde; le lăsăm la școală în grija femeilor cari spălau rufe, cu rugămintea ca să ne facă și mămăliga pentru ora 1. După ce aranjăm totul ne pregătim să vizităm localitatea. Strânsă între munți păduroși, în valea strâmtă a Prahovei, Azuga are o poziție din cele mai pitorești. Vârfurile munților se pierd în negurile vinete și întunecoase. Din toate părțile ajung până la noi șgomotele surde ale mașinilor din fabrici și susurul uniform și cadentat al firului de apă ce se trudește să-și facă loc prin noianul de stânci. Străzile neregulate sunt bine întrebuițate, casele frumoase și mai curioase și oamenii harnici.

Ne îndreptăm spre fabrica de sticlă în imediata apropiere a școlii. În mijlocul unei săli mari stă un cuptor de formă elipsoidă, captușit cu cărămidă refractară pentru o suporta temperaturi înalte și în care se vâra materialul necesar. De jur împrejurul lui, pe un fel de prispă, stau înșirați lucrătorii cari sunt sortiți să îndure căldura aproape insuportabilă din jurul lor și cari cu o îndemănare uimitoare scot, în câteva clipe, cele mai frumoase și mai curioase vase de sticlă.

Introduc țevile lungi ce le au, prin niște găuri, în cuptor, iau lichidul topit, suflă prin acea țevă; materialul se umflă,

se lungeste, se subție după care e vârît în forma ce se găsește jos, la picioarele fiecărui lucrător.

De acolo se pun în alte cuptoare de se ard; apoi sunt du-se la șlefuit sau în sala de desemnuri unde, cu ajutorul unor tocile, lucrătorii dibaci fac pe ele diferite flori și deseme. Excursioniștii abia acum își dau seama cum se fabrică sticla. Rătăcim până târziu prin ateliere, luăm mostre din material, în borcane etichetate și apoi vizităm bazarul bogat și deosebit de interesant; copiii nu știu ce să privească mai întâi. Cumpără mulți din ei, lucruri frumoase și folositoare pe cari le vor prezenta părinților la sosirea acasă.

La școală masa e întinsă. Mămăliga are mare trecere și mai, mai să nu ajungă . . .

După amiază vizităm celelalte fabrici: de postav, de bere și de ciment. Suntem primiți cu multă bunăvoință peste tot dându-ni-se și explicațiile necesare. Copiii pot vedea cum din lâna murdară și unuroasă ies cele mai frumoase și mai fine ștofe. Torsul și țesutul provoacă o mare curiozitate în rândurile elevilor.

La fabrica de bere impresionează curățenia cazanelor, frigoriferele și bazinele unde se răcește lichidul. Berea «Azuga» e bună și la gust după părerea excursioniștilor . . . când ți e sete și mai ales când se dă în mod gratuit. Către seară ajungem și la fabrica de ciment unde putem vedea multe feluri de pietre, cum sunt sdrobite cu ajutorul unei mori și combinațiile ce se fac pentru a obține cimentul.

Colecționăm și de aici material pentru muzeul nostru și o luăm spre școală. În drum vedem și o fabrică de cașcaval unde se lucrează de zor.

Seara, după masă, facem o repetiție generală în vederea serbării dela Bușteni și apoi ne culcăm.

(Va urma).

I. Comănescu.

CĂRTI

Gh. Brăescu: Conașii (roman)

Edit. Naționala Ciornei.

Dela schițele din viața militară, dl. Brăescu trece de astădată și abordează tema mare și complexă a romanului, dându-ne într'un volum de peste 250 pagini, nu viața grea și frământată de probleme a timpului nostru, — ci icoana unei anumite societăți pe care o urmărește în preajma și în timpul războiului, pentruca apoi să ne-o prezinte în culori dureros de adevărate în epoca de după războiu, așa cum e ea: falimentară materialicește, de un gol sufletesc înspăimântător și în goană nebună după plăceri inferioare. Este drojdia vechei noastre clase boerești, pe care — spre fericirea noastră — războiul a lichidat-o cu un ceas mai devreme, pentrucă și altfel tot dispărea, răpusă de propriile ei păcate.

Dela bogățiile pământului, această categorie, trecând ușoară și fără frământări prin clipele mari ale epopeei noastre, ajunge să exploateze cu atâta succes patimile deslănțuite de războiu, patimi cari n'au dispărut odată cu acesta, ci vor stăpâni încă mult timp viața noastră socială.

Dl. Brăescu realizează minunat această lume în Vasilică Pavli și în anturajul lui.

Ca într'o oglindă deformantă apar aici acești oameni în toată goliciunea caracterului lor, cu întregul complex sufletesc localizat în dermă, toată galeria tripourilor: cocote de lux, întreținuți, ageamii, cartofori de meserie, etc. Dacă înaintașii lor au cunoscut munca grea a pământului și actele mari sociale, acești urmași nedemni au găsit un mijloc mai simplu de a câștiga banul care să le asigure un trai de trântori. Pentru

acești oameni viața nu are alt rost decât petrecerile, masa de joc și luxul.

Ca dovadă că n'au avut nici un resort, nici un cheag sufletesc, *conășii* — abandonând fără nici un scrupul o tradiție, care oricum, are farmecul și nostalgia ei — s'au aruncat ușor în valurile furtunoase ale vieții sociale postbelice, pescuind numai ce le oferea viața mai ușor, mai plăcut și mai animalic. Didina, Vasilică, Cocuța, Virgil, Tilică, Enăchiță, etc., nu sunt indivizi ci tipuri sociale. Îndată ce slăbește frâul moralei, aceste creaturi cad depe treaptă pe treaptă până ajung în rândul marilor desfrânați, a escrocilor, — biete epave în arena nesfârșită a vieții.

În afară de figura Duducăi Marcel și încă două sau trei mai puțin conturate, nici un alt personaj al romanului nu ne deșteaptă vreun pic de simpatie, ci dimpotrivă disprețul și repulsia.

De astă dată umorul sănătos și concentrat din schițele dlui Brăescu își face cu sgârcenie și prudență loc (scena dela Clubul Prizonierilor), iar pe alocuri e împins până la sarcasm (banchetul dela via lui Dodel).

Romanul dlui Brăescu pune problema elitelor sociale, nu acelea ale sângelui, ci ale inteligenței, caracterului, ale iubirii de țară și de neam. Veacurile trecute au găsit aceste elite în pătura conducătoare de altădată, pătură care astăzi a dispărut.

Viața de după războiu cu întreaga avalanșă de prefaceri a scos la iveală — asemeni unui puhoiu năvalnic, distrugător de zăgazuri — buturugile și stârvurile; numai timpul va face să apară apele biruitoare, în toată limpezimea și marea lor.

Gh. Aniței.

Redacționale.

Dnii colaboratori sunt rugați să nu mai trimită recenzii mai mari de 3 pagini de revistă.

Intrucât nu toate revistele au răspuns cererii noastre de schimb, încunoștiințăm administrațiile respective că pe viitor vom sista trimiterea revistei.

Impresii din Italia

de Ioan Petrovici.

În sufletul fiecăruia dintre noi, în anumite momente — în rarele clipe de uitare de sine, de visare leneșă — se furișează și roade, (ca un vierme neastâmpărat) nostalgia depărtărilor . . . ; acea dorință vie de a vedea peisagii noi, de a ne plimba ființa prin orașele de veche cultură — unde sunt depozitate comorile spirituale ale geniului uman. Am dori să ne putem odihni ochii pe tablourile minunate ale măștrilor antichității, sau pe pânzele în-suflețite ale giganților mânăitor de paletă, moderni. Ce emoții puternice trebuie să zgudue sufletul la vederea dumnezeieștilor statui, ieșite din dalta maiastră a sculptorilor renașterii! Ce păcat însă că luxul acesta, de a da posibilitate sufletului să guste și să admire frumusețile ieșite din frământarea creerului uman, nu este îngăduit muritorilor de rând; așa că trebuie să ne mulțumim cu copia mincinoasă a tuturor acestora, văzute la cinematograf, sau în chipurile, prost reproduse, de prin cărți, reviste sau ziare.

Datorită acestor cauze, evocarea în chip magistral a unora din aceste minuni (de către ochi și mână de artist) ne umple sufletul de încântare.

În volumul „Impresii din Italia“ profundul gânditor și finul observator, care este dl. I. Petrovici, ne călăuzește pașii în orașele cele mai frumoase ale Italiei, descoperindu-ne și făcându-ne să admirăm frumusețele, de nedescris, ale „Cetății eterne“, ale orașului minune „Veneția“, a frumosului Napoli, Verona, Milano ș. a. Cartea D-sale nu ne prezintă o simplă înșiruire de nume, date sau evenimente. Prin minunatul D-sale dar de evocare, ușurat de o impecabilă și facilă exprimare, ne face să trăim evenimentele și să vedem obiectele prezentate. Din mulțimea variată a senzațiilor cari îi năpădesc spiritul, Dsa reține și redă cu o precizie și o claritate uimitoare — numai pe cele mai interesante, mai caracteristice.

Cartea începe cu Veneția: „acea feerică așezare încărcată de farmec și slavă“ în care se află magistrala biserică San-Marco, care „în miezul nopții sinistru bate“ cu ale ei „picturi, atât de vaste, atât cuprins și atâtea aglomerări că sentimentul admirației cade în vertigiu și spectacolul genialității se apropie de lumina orbitoare care îți duce mâinile la ochi“. D’apoi minunățiile celorlalte biserici? Ce să mai spunem de capodopera arhitecturală care este vestitul palat al Dogilor; de încântătoarele plimbări cu gondola, feeric împodobită, pe Canale Grande, sub clar obscurul lunei în declin? Nu mai amintim de palatul Lido, de bercenaria, „o splendidă lipcănie ce scânteiază de lux și lumină“ și alte o mie de halucinante splendori, ce ne desfată spiritul.

Spațiul nu ne permite a-l urmări pas de pas în această fermecătoare călătorie, așa că suntem siliți a aminti doar locurile, pe unde ne transportă gândul și lucrurile pe cari ni le prezintă.

Dela Veneția ne duce la Milano, unde ne prezintă Domul, uriașa catedrală „în marmură neagră, unde mâna omenească, pentru a-L slăvi cum trebuie „L-a concurat pe D-zeu“ și Cina lui Leonardo da Vinci „această operă de o expresie extraordinară“ în care „vorbesc puternic adâncurile ființei omenești și culorile parcă fac oficiul notelor muzicale, când acestea îți redau cu vraja lor unică, inefabilul profunzimilor noastre.“ Vine apoi Roma „acest tom de istorie complectă, îmbrățișind în fulgere de lumină toate evrurile omenirii“. Sub pana măiastră a autorului reînvie, pt. o clipă scene, oameni, fapte și evenimente de mult uitate.

În aceiași fermecătoare atmosferă ne înfățișează pitorescul Napoli, precum și ascensiunea curajoasă la gura înfiorătoare a neastâmpăratului Vezuv.

Această carte poate fi comparată cu un film colorat, în care peisagii, orașe, clădiri monumentale, oameni, evenimente, fapte opere de artă, apar într’o orbitoare lumină.

Acei cari nu-și pot permite luxul a face raite peste hotare, vor afla, în această carte, reconfortantă mângăiere.

Mihail Moldovanu.

Lucian Bologa: Lectura tineretului.

Lectura, acest mijloc prin care sufletul omenesc își satisface trebuințele, evoluiază cu vârsta până la epoca maturității. Prin ea putem cunoaște individualitatea copilului.

Di Lucian Bologa a făcut cercetări asupra evoluției interesului pentru lectură, prezentându-l în lucrarea d-sale din două puncte de vedere: *1. teoretic*, în comparație cu alte popoare, în sânul aceluiaș popor, în legătură cu mediul și după vârste; *2. practic*, întrucât ajută la formarea bibliotecilor școlare pe clase, după vârste și sexe, precum și la stimularea lecturii extrașcolare.

Metodele de cercetare ni le oferă bibliotecile publice, școlare, librăriile și jurnalele intime ale elevilor. Inșă acestea nu ne dau îndeajuns o idee clară a evoluției interesului. Cele mai numeroase cercetări se fac prin anchete bazate pe chestionar.

Technica. S'a avut în vedere etatea copiilor cărora se adresează chestionarul. Genurile de lectură preferate, după răspunsurile lor, sunt: istorioare în chipuri, povești, istorioare, aventuri, lectură realistă (nuvele, romane, poezii, teatru), lectură instructivă (istorie, biografii, știință, descrieri de călătorii), lectură religioasă, lectură cu conținut sexual, anecdote, reviste, ziare. S'au făcut tabele pentru fiecare gen de lectură, având specificate rubricile pentru băieți, fete, etăți diferite, în care se constată: cari au citit, cărora le place și cari doresc să citească anumit gen de lectură.

După ce se analizează fiecare gen de lectură, se face următoarea constatare: la ce etate este cetit un anumit gen, cum crește și descrește cu etatea, numărul cetitorilor după etăți și sexe,— și făcându-se medii. Astfel vom avea mărturisite motivele preferinței pentru genurile de lectură caracteristice copilăriei, pubertății și adolescenței. Se face o privire generală, apoi se concretizează interesul lecturii pe epoci:

1. *Epoca copilăriei* (8—13 ani) corespunde lecturilor de istorioare în chipuri și povești.

2. *Epoca pubertății* (13—15 ani), a cărei lectură specifică o formează aventurile.

3. *Epoca adolescenței* (15—20 ani), în care se preferă romanele și într'un grad mai redus, lecturile științifice și filosofice.

Motivele preferinței sunt următoarele: istorioarele provoacă haz; povestirile atrag pe fete prin luxul hainelor descrise, splendoarea palatelor, frumusețea zânelor; pe băieți îi interesează acțiunea, războaiele, mișcarea vie a faptelor. Aventurile sunt iubite mai ales de băieți.

În cărțile cu conținut erotic adolescentul se găsește pe el însuși cu durerile, bucuriile și sbuciumul său. Cetirea lor îl ajută să cunoască realitatea și s'o trăiască pe plan imaginar.

Scrierile cu conținut științific îl ajută să cunoască în domeniul realității și dincolo de hotarele realității.

Factorii cari influențează interesul pentru lectură sunt interni și externi.

Factorii interni alcătuiesc structura psihofizică a etății și sexului.

Copilul trăește numai pentru el și înțelege lucrurile numai în raport cu nevoile lui. Este în această epocă a vieții sale, ego-centric. Mulțimea istorioarelor place, pentru că el trăește prin eroul povestirii. Înțelegerea lui e mărginită, deaceia îi plac povestiri scurte, cari însă să-l impresioneze prin fantastic și supranatural. El atrage rima și ritmul. Deosebește însă și realitatea și-i plac istorioare cu chipuri.

Pubertatea este începutul unei întregi transformări psihice și fiziologice. Modificările acestei epoci predispun organismul spre o activitate nervoasă. Aceasta determindă creerul spre o activitate relativ mare și neobișnuită. Activismul acesta nervos găsește mijloc de satisfacere în lecturile cu aventuri. Acum se naște simțul critic, începe lectura realistă: istorie filosofie și — odată cu instinctul sexual — scrierile cu conținut erotic.

În evoluția interesului pentru lectură, fetele premerg băieții, — fantazia dominând mai mult și mai intens viața lor sufletească.

Factorii externi: familia, școala, societatea.

Familia poate avea influență asupra calității lecturii. Școala

însă este un important factor în dirijarea lecturii. Societatea oferă prin librării, vitrine, reclame, adevărate și mari atracții pentru cărți. Adeseori însă produc și mare rău.

Trebuesc biblioteci bine organizate pentru tineret la sate și orașe.

În general trebuie dezvoltat gustul de citit care să rămână toată viața, ca un izvor de mângâere și ca o perfecționare auto-didactă.

Rămâne să îndrumăm elevii în două laturi:

1. Latura pozitivă, prin alegerea cărților corespunzătoare.
2. Latura negativă, oprind cărțile care exaltează înclinări neprielnice etății. Le vom da d. ex. în loc de romane de aventuri, călătorii de Jules Verne.

Sunt genuri de cărți de care e lipsită literatura anumitor vârste.

Literatura religioasă nefiind adaptată cerințelor sufletești, copiii au o aversiune pentru ea. Ar fi bine să se strecoare ideile religioase în genurile de lectură care plac tineretului. Ar trebui apoi reviste și ziare scrise special pentru tineret, căci de multe ori revistele au un conținut puțin moral.

Acestea sunt capitolele principale dezvoltate în lucrarea dlui Bologa.

Fiecare parte este însă tratată detaliat și interesant, alcătuind o bună călăuză în mâna învățătorului, întrucât îl ajută la formarea bibliotecilor școlare și la cunoșterea individualității copilului.

Termin cu cuvintele dlui prof. Ștefănescu Goangă, care recomandă călduros cartea, spunând că numai citind-o se va înțelege importanța acestei lucrări, spre folosul educației școlarelor.

Emilia Drișcu.

Pedagogia Contemporană.

— Probleme și curente. —

de G. G. Antonescu profesor la Universitatea
din București.

PARTEA II-a.

Curentele Pedagogiei Contemporane.

În partea II-a a lucrării, cu titlul de mai sus, autorul expune, înainte de-a proceda la studiul „curentelor“ modul de selecționare și clasare a diferitelor fenomene, cari pulsează în viața pedagogiei contemporane, relevând și greutatea ce se pun în drumul acestei selecționări. În mișcarea pedagogică se disting două laturi mai importante :

a) „Realismul pedagogic“, care îmbrățișează individul și societatea și

b) „Idealismul pedagogic“, care îmbrățișează idealul.

Realismul pedagogic.

a) „Individualismul și educația liberă“.

Curentul realismului individual este inspirat în cea mai mare parte de pedagogia lui Rousseau și este caracterizat de 3 factori :

1. natura ereditară ; 2. mediul ; 3. influența sistematică, exercitată asupra copilului de către educator.

Dintre acești 3 factori — individualiștii — indică, ca cel mai important natura individuală (ereditară) pentru studiul căreia — ei — propagă „educația liberă“, dând copilului posibilitatea de a-și manifesta liber natura sa.

Concepția educației libere se bazează pe preceptul pedagogic, că copilul este bun dela natură, căreia i se opune o altă concepție — a unor pedagogi moderni — susținând că, dezvoltarea însușilor ereditare înspre bine sau rău e în funcție de mediu. Ei spun : „Creați individului un mediu favorabil pentru dezvoltarea însușirilor naturale în direcția moralității și veți fi făcut tot ce trebuie ca educatori“. Pentru determinarea individualității, psihologia contemporană ne indică următoarele norme :

a) Observarea directă. b) Experimentul. c) Introspecția. Ob-

servarea directă a dat naștere în pedagogie la fișa individuală; experimentul a dus la pedagogia experimentală — caracterizată prin „test“; observarea de sine (introspecția) — a dus la „anchetă“, căreia i se atașează o metodă cu dată de aplicare recentă: „psihanaliza“. Procedeele de mai sus au determinat în pedagogie două curente mari: *a*) pedagogia experimentală și *b*) curentul școlii active. Psihanaliza — deasemenea — tinde a ocupa un rol important în studiul individualității.

Pedagogia experimentală.

Intemeietorii psihologiei experimentale a fost Wundt (1832—1920) — filosof și pedagog — fost profesor la Universitatea din Leipzig. Ea are ca obiect: sufletul copilului, programul și metoda.

Procedeele experimentului pedagogic sunt: *a*) experiment indirect — (determinarea fenomenelor sufletești cu ajutorul celor fizice) — *b*) experiment direct: (când apelăm direct la manifestările sufletești).

Pedagogia experimentală și activistă.

După Wundt pedagogia experimentală a fost susținută de către Ernst Meumann (fost elev a lui Wundt) și W. Lay — W. Stein, A. Binet, Ed. Claparède etc. S'au ridicat numeroase critici pedagogiei experimentale. 1. S'a obiecționat că, experimentul — prin faptul că individul ne cunoaște intenția de a-l studia nu ne provoacă o atitudine reală, ci una superficială. A doua critică se referă la teste, cari fiind condiționate de rapiditate, redau numai un anumit moment din viața psihică a individului. Criticii trebuie însă să țină seamă că: experimentul prin teste necesită o durată continuă — zi de zi — așa că, inconvenientul rapidității se înlătură. Când se experimentează un program sau metodă, elevii nu știu că se experimentează prinurmă și „artificialitatea“ e nefondată. În continuare, autorul — citează două experimente mai importante: „Winetka și Mannheim“ făcând un documentat studiu asupra principiilor de bază și procedee de aplicare. Relevă apoi — câteva experimentări în școala românească.

Pedagogia activistă, a existat — (în teorie) — din vremuri vechi. Ea a îmbrăcat formă practică, în urma cercetărilor experimentate, cari au dovedit că, înclinarea principală a tinerimii — e spre activitate creatoare.

Pedagogia activistă și psihanalitică.

Activitatea școlii vechi era receptivă și reproductivă, elevul primea cunoștințele și le reproducea mecanic. Școala activă se caracterizează prin activitate productivă și creatoare. La baza ei stau două concepții mai însemnate: 1. materialistă și 2. intelectuală. Concepția materialistă se întemeiază pe activitatea practică: lucru manual, lucrări practice agricole etc.

Concepția intelectualistă militează pentru activitatea intelectuală. — Școala activă — însă, pentru a fi productivă și creatoare trebuie să fie integrală: (să coordoneze activitatea fizică cu cea intelectuală) punând în funcțiune productivă, energia școlarului pe toate domeniile.

Astfel: domeniul moral, estetic, practic, intelectual etc. Cei mai caracteristici reprezentanți ai școlii active sunt: Kerschens- steiner și Gaudig, Ferriere, Demoulin, Dewey, Montessori, etc.

În țara noastră: Spiru Haret etc.

Pedagogia psihanalitică urmărește studiul manifestărilor psihice ale individului cari din diferite motive au fost ascunse (refu- late) în subconștient. Autorul citează câteva cazuri de experimen- tare psihanalitică. În continuare face un studiu documentat asu- pra pericolului ce-l prezintă în viața tineretului sentimentele refulate.

Realismul social. Positivismul utilitarist. Regionalismul pedagogic.

Realismul social se întemeiază pe îndrumarea tineretului spre activități reclamate de nevoile societății. Educația trebuie să-și exercite înrâurirea spre individ în așa fel, încât el să se adapteze cu ușurin- ță societății și să fie mulțumit. Spencer ne dă în această privință îndru- mări de-o valoare educativă excepțională. Adaptarea individului la specificul regiunii din care face parte atunci când ține seamă de anumite legi psihologice e un fapt de-o utilitate socială.

Adaptarea la o anumită regiune sau localitate presupune cu- noașterea specificului ce-l prezintă și desfășurarea efortului crea- tor într'un mod cât mai util acestui specific, fără a pierde din ve- dere colectivitatea generală. (țara, omenirea etc.)

Idealismul pedagogic.

Educația va căuta să transforme individualitatea — pe baza unui ideal. Baza idealismului individual e personalitatea. Persona- litatea presupune o „creație de sine dictată de imperativul con- științei noastre morale.“ Conștiința personalității morale se razează pe: libertate, caracter și disciplină morală.

„Pedagogia contemporană“ formează pentru învățătorime în special cea mai autentică sursă de informare, perfecționare inte- lectuală și profesională.

A. Șara.

Partea oficială

Nr. 126/1935.

Către școalele minoritare conf. din județul Mureș.

În baza hotărîrii Comitetului Asociației Învățătorilor din județul Mureș, avem onoare a ruga, pentru u'ltima oară, pe domnii directori dela școalele menționate mai sus să binevoiască a interveni la Comitetele școlare ale școalelor Domniilor lor ca să achite abonamentul de 120 Lei anual, pentru Revista „Progres și Cultură“.

Foarte multe Comitete școlare nu au achitat abonamentul, deși revista li s'a trimis regulat dela apariția ei din Sept. 1933 și până în prezent. Domnii președinți ai acelor comitete școlare și-au uitat poate ce mari cheltuieli reclamă tipărirea unei reviste și nu s'au gândit un moment la greutățile ce le întâmpină Comitetul Asociației noastre cu editarea revistei sale „Progres și Cultură“.

Rugăm pe Domnii învățători, respectiv pe Domnii președinți ai Comitetelor școlare ca, atunci când trimit abonamentul pe anii trecuți, să ne comunice dacă mai doresc ori nu să li se trimită revista.

Pentru expedierea abonamentului restant vom trimite tuturor Comitetelor școlare mandat poștal, prin Revizoratul școlar al județului Mureș.

Sumele rugăm a se trimite pe adresa: Librăria „Progresul“, Târgu-Mureș, Piața Mărășești No. 2.

Tg.-Mureș, la 3 Decembrie 1935.

Președinte,
Ioan Runcu.

Secretar,
Florian Nistor.

PROGRES SI CULTURĂ

REVISTA ASOCIAȚIEI ÎNVĂȚĂTORILOR din județul MUREȘ

---

*Apare lunar, afară de Iulie și August, sub îngrijirea Comitetului
Asociației și redactată de un comitet.*

Redactor responsabil:

I. BUTNARIU

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Abonamentul anual :

Pentru învățători . . . . . Lei 100.—

Pentru comitetele școlare și alte categorii . Lei 120.—

Toate manuscrisele, revistele și cărțile de recenzat se vor trimite
pe adresa redacției.

Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

Redacția și Administrația:

Cooperativa de librărie „Progresul“.
